

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

БРОЙ 1 (336), година XXII

3 февруари 2004 година

УЧИМИ – БЪЛГАРСКИ ОПИТ В РАННОТО ОТКРИВАНЕ НА МЛАДИТЕ ТАЛАНТИ

Оценката
като
същностен
елемент на
човешката
и учебната
дейност

— стр. 12, 13 —

Специалностите
Балканистика
и БЕНЕ
имат
подкрепата
на гръцки
дипломати

— стр. 6 —

СТР. 2 Моят дом – България и светът

В броя може да прочетете още:

- Мнението на писатели за живота и литературата
- Какво се предлага на ценителите на вино през Възраждането
- Да вземеш времето в ръце
- Морфологът „олимпиец“
- Нихон - страната, където бъдещето среща миналото
- Студентска българистична конференция в Полша
- 2003 - добра година за спортистите от Университета
- Биосферни резервати в Родопите

МОЯТ ДОМ - БЪЛГАРИЯ И СВЕТЪТ

Милена СЮЛЕМЕЗОВА

Дъщеря ми заспива сред разпилени по пода книги и тетрадки. Стискам силно очи и се опитвам да надникна в нейния сън...Тревожен е... Аз не сънувах такива неща когато бях на десет... Иска мобилен телефон – всички имат, иска да се вози с автомобил до училище – всички ги возят, иска учебниците да са нови – не втора употреба, не иска нови дрехи – вече носи моите. Иска да има много приятели – трудно е. Мисли, че сме бедни – дори се шегува с това понякога. Иска всички пълзачи, плаващи и пърхащи живинки да са защитени видове – безсмислено жестока е към себеподобните си. Иска да се върне учителят по български език – защо ли го освободиха? Иска да разбере учителката по английски и психоложката “приятелки” ли са? Иска да си има стая. И да вземе другарче за водната костенурка... “Мама закуса ли ще ми даде или “дневни”?...”

Обичам да пътувам с влак. Не с тези модерните, общи като конюшни, а с онези разделени на малки купета, където можеш да дръпнеш завеската и да избягаш от света. А когато ти се прииска, излизаш в коридора, палиш цигара, гледаш бягащите дървета или светлини и от време на време протягаш шия през прозореца, точно над забранителния знак. Това разбира се е добрия вариант. Винаги има и лош, но никога не успявам да го запомня.

Мразя тестовите със затворени въпроси.

Какво бихте взели със себе си на пустинен остров?

- а-любим човек,
- б-любима книга,
- в-телевизор,
- г-нищо

Винаги съм се чудела, дали някой успява да отговори на такъв въпрос. Както и на друг от типа: Коя е вашата любима книга? Кой е любимият ви филм? И т.н. Може ли да съществува човек на земята, който да харесва една книга или един филм, освен може би онези които са прочели само една книга или са гледали само един филм...

Обичам много Любен Каравелов. Намирам го доста широко скроен за времето си. Твърде много българин, и достатъчно интернационален, за да бъде поставен в която и да е крайна точка на политическия, литературния и публицистическия живот.

Обичам също и Захари Стоянов. В него има много първична жизненост, съчетана с

вроден интелект и безспорен талант, които превръщат написаното от него в публицистично-художествени шедьоври, независимо от всички укори и премълчавания по негов адрес.

Обичам Ботев, защото е млад и анархистичен, защото е безумен, защото е обич-ац и обич-

ан, защото е не-контролируем. Езикът му е жив – сее жлъч и любов. Умира безумно сам-отен, езикът му също.

Обичам Вазов, защото макар и помпозно зван “патриарх”, той не се посвени да изживее целия си живот на колене пред Българската природа и Българския език.

Имам приятелка – в Америка. Пишеше най-хубавите есета за Петко Тодоров. Сега пише e-mail-и. И гледа чужди деца. Обичам я. Искam да се върне.

Имам и друга приятелка – в Германия. Написа нещо наистина прекрасно за едно село в Родопите – Камилски дол. Сега учи. Обичам я. Вярвам, че ще се върне.

Моят любим човек си пода-

де документите за Ирландия – иска да спечели пари, много пари. Той иска аз да се напивам, да се смея, да чета и пиша. Иска да имам време да направя от дома ни това, за което винаги сме мечтали. Иска и понякога да снима филми, за удоволствие... като онзи за малкото село, което пътувало към морето, повлечено от дъжда, неможещо да отдели от себе си гробовете на своите предци... Обичам го. Искam той да не заминава. Искam да знам, че има шанс...

Често плача. Помня първия път – на един празник на Стария Пловдив, едно малко момиче в носия пъ провлачена родопска песен. Беше много трудна за изпълнение песен и то не се справяше много добре, но влагаше толкова много чувство, че сякаш идваше право от сърчицето му. Ако

важни неща. Гласът на майка ми, пътят до село, морето, всички първи учебни дни, и всички последни разбира се. Когато се влюбах и когато разлюбах. Помня музиката... тази която свирех, тази която слушах, тази която пехме в къщи или в колата на път. Помня книгите, подарени ми по специални поводи. Помня наизуст всичко писано от Смирненски. Помня бала и сватбата си, и раждането на моето дете...

Домът ми е България и света. Нямам нужда от тире. Нямам с какво да го запълня. Всичко започва и свършва с него. Но не защото е здраво коренище впило се в тялото на земята, а защото е като върба – олюлява се от полъха на вятъра, променя се като дете което расте. Всичко в него е движение, понякога много трудно, но непрестанно. Започва с усилието на двама души да направят нещо заедно. Минава през усилието в трудностите да останат заедно. Достига до усилието да бъдат заедно не другаде, а тук – в България. И вероятно ще достигне до решението, че всички ние заедно сме светът, че той е чудесно място за живеене и си струва усилието непрестанно да се опитваме да бъдем пълноценна част от него.

Иска ми се никога да не изгубя това невероятно усещане за уникалност. Не за друго, а заради възможността да създавам всички неща отново и отново. Това е преживяване което си струва риска – да се наричам българка, да се чувствам българка. И ако съществува бъдеще, то е заключено само в тези думи: Моят дом е България и това е светът!

Дъщеря ми вече дълбоко спи. Нейното “утре” е пълно с неизвестни. Но какво от това. Тя се казва Ния и е кръстена на една от най-великолепните героини, от един от най-българските романи на големия български писател Димитър Талев. И в нейното “утре” се съдържат всички минали, всички сегашни и всички бъдещи Нии, с цялата воля за любов която носят.

Аз вярвам в това.

има душа, то тя със сигурност така ни се показва.

Скоро плаках пак, на един концерт в Пловдив на Античния театър. В края се изви едно хоро, странно, тежко, разлюляно... По всички стръмни стъпала и пътечки непознати хора се държаха за ръце, крепяха се един друг и стъпваха в такт с неистова жар, зажадли за бурния тропот на нозете си...

По инерция в тирето откривам противопоставяне. Не изначално, а някак преднамерено. Домът ми – огнище, люлка, песен... Не, не така! Домът ми – книгите по прашните лавици, снимките в семейния албум, филмът от сватбата ми... Не, и така не!

Той е всичко, което си спомням, всички първи неща, всички

УЧИМИ концентрира българския опит в ранното откриване на млади таланти

На 17 януари в Пловдив се проведе IV конференция на Ученическия институт по математика и информатика. Съдомакини на проявата бяха Факултетът по математика и информатика при Пловдивския университет и Образцовата математическа гимназия "Акад. Кирил Попов", като за първи път конференцията е извън София.

Представените от участниците реферати затрудниха в максимална степен журитата в трите секции: математика, информатика и информационни технологии. В съответните комисии се включиха и преподаватели от ПУ – проф. Станчо Димиев, доц. Нелчо Милев, доц. Манчо Манев, доц. Владимир Шкуртов, доц. Христо Крушков. Награждаването на отличените участници стана в Новотел "Пловдив".

Сред официалните гости бяха акад. Петър Кендеров – председател на Международна фондация "Св. св. Кирил и Методий" и нейният изпълнителен дирек-

тор г-н Михаил Тачев, проф. Георги Андреев – заместник-ректор на Пловдивския университет, доц. Димитър Мекеров – декан на ФМИ, проф. Стефан Додунеков – председател на Съюза на математиците в България и директор на Института по математика и информатика към БАН, шефката на фондация "Еврика" г-жа Кадмонова, г-н Николай Райков – експерт в МОН, проф. Стоил Миховски – председател на СМБ-Пловдив, проф. Олег Мушкоров – ръководител на Ученическия институт, доц. Кирил Атанасов – директор на ОМГ.

Проф. Георги Андреев отпрати приветствие към участниците и гостите от името на университетското ръководство.

Преди да бъде обявено класирането, доц. Д. Мекеров направи презентация на ФМИ, а доц. К. Атанасов представи ОМГ. Наградите връчиха акад. Петър Кендеров, доц. Красимир Манев и проф. Стефан Додунеков.

Проф. Мушкоров отрива IV ученическа конференция

Акад. Кендеров оповести решението за създаване на филиал в Пловдив на Ученическия институт по математика и информатика, като ръководител ще бъде доц. Манчо Манев от ФМИ, а координатор – Татяна Мерджанова от ОМГ.

Проф. Додунеков обяви решението на УС на СМБ да се изгради студентска секция на Съюза към ФМИ.

Учениците, чиито разработки бяха отличени, получиха за-

едно със своите научни ръководители почетни грамоти и награди. На тези, които са получили отлични оценки и през настоящата година са зрелостници, доц. Мекеров заяви, че им се признава отлична оценка за кандидатстване във ФМИ. Следващата ученическа конференция ще се проведе в курорта "Боровец" в рамките на XXXII пролетна конференция на СМБ.

"Пловдивски университет"

СТУДЕНТСКИ СЕМИНАР ПО МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

Организира се по инициатива на група студенти във Факултета по математика и информатика

КАК ДА РАЗБЕРЕТЕ ДАЛИ ССМИ Е ЗА ВАС?
АКО ВИЕ

- работите по определен проблем (задача) по математика или информатика и искате да разкажете за Вашите резултати (решения);
- искате да разкажете доказателството на теорема, направила Ви впечатление;
- желаете да чуете нещо допълнително в областта на математиката или информатиката;

ТОГАВА ССМИ Е ПОДХОДЯЩ ЗА ВАС.

Колегите информатици добре знаят, че решението на проблем в информатиката неминуемо е свързан със създаването на определен алгоритъм, което е проблем, асоцииран с математиката. А колегите математици знаят също добре, че за модерната математика компютърът е незаменим помощник.

На сбирките ще се канят университетски преподаватели и специалисти в областта на докладчиците. Предвижда се поканване на известни математици от страната и чужбина за изнасяне на лекции по избрана от тях тематика.

ПЪРВАТА СБИРКА ЩЕ Е ТЕХНИЧЕСКА И ЩЕ СЕ СЪСТОИ НА 05.02.2004. от 10:00 ч. в 331 сз.

За повече информация:

Николай Дичев, I курс маг., сп. "Приложна Математика",
e-mail: ndichev@yahoo.com,
GSM: 0 887 609 788.

Ученическият институт по математика и информатика (УЧИМИ) е създаден през септември 2000 година, която бе обявена от UNESCO за Световна година на математиката. Учредители са: Съюз на математиците в България, Фондация "Еврика", Международна фондация "Св. св. Кирил и Методий", Институт по математика и информатика на БАН.

УЧИМИ събира като фокус дългогодишния български опит в ранното откриване и развитие на млади таланти. В УЧИМИ участват ученици от 8 – 12 клас. Всеки участник работи върху произволно избрана тема (проект) по математика, информатика или информационни технологии – индивидуално или в колектив (с научен ръководител или самостоятелно). Проектите се защитават на две конкурсни сесии – Ученическа конференция през януа-

ри и/или Ученическа секция на Пролетната конференция на СМБ през април. Авторите на отлично защитените проекти получават грамоти за отлично представяне и право за участие в интервю за участие в RSI, участие на разности на УЧИМИ в Пролетната конференция на СМБ и Лятната изследователска школа, а на отличените зрелостници се признава отлична конкурсна оценка при кандидатстване в специалностите на ФМИ на ПУ (www.fmi.pu.acad.bg). Изследователският научен институт (Research Science Institute (RSI), www.cee.org/rsi) се провежда всяка година от 24 юни до 4 август в Масачузетския технологичен институт (MIT), и в него участват ученици от целия свят. Над 10 години вече в RSI редовно участват и български ученици.

В ПАМЕТ НА ПРОФЕСОР ПОБОРНИКОВ-

Проф. Никола БАЛАБАНОВ

На 19 декември 2003 година почина професор Драгомир Поборников – ректор на Пловдивския университет от 1972 до 1979 година. С неговото име е свързано почти едно десетилетие от историята на университета – по същество, първото университетско десетилетие. Висшият педагогически институт по природоматематическите науки беше преобразуван в университет няколко месеца преди Др. Поборников да бъде избран за негов ректор.

Познавах Др. Поборников още през 60-те години, когато той работеше в партийния апарат, но се сближих с него по време на ректорството му. Случи се така, че бях избран за негов заместник, без да поискат нито неговото, нито мое мнение. Той идваше “отвън” и се беше съобразил с мнението на местния актив, а аз по това време бях в дългосрочна командировка в Дубна. Без желание прекъснах изследванията си в Международния ядрен институт, но в административната работа се включих с ентузиазъм и амбиции.

Доцент Поборников скоро (и малко прибързано) оцени моята инициативност и организационния опит, който притежавах, и ме обяви за свой “пръв заместник”. Такава длъжност никога не е имало, но, разчупвайки каноните, той ме облече с особено доверие. В началото на съвместната ни дейност той демонстрираше особени симпатии към мене (те бяха взаимни), които в хода на работата бавно се стопиха и отношенията ни в края на мандата бяха стопроцентово делови.

ОТ ПОСТЪПВАТЕЛНО КЪМ НАСТЪПАТЕЛНО РАЗВИТИЕ

Когато доц. Поборников започна своето ректорство, основите на университета бяха вече поставени. Четирите специалности – математика, физика, химия и биология, имаха десетгодишна история и с малки изключения бяха укрепнали. Но развитието на Института тогава следваше един умерен ход – с продължителния си административен опит проф. Ж. Ламбрев беше усвоил правилото, че лостовете се движат “отгоре”.

Доцент Поборников дойде с амбицията да замени постъпа-

телното развитие с настъпателно. За тази цел той имаше и необходимия опит, и необходимите връзки. Благодарение на тези качества той успя да отвори много врати на началнически кабинети и да даде ход на редица инициативи в полза на университета.

Първите четирима ректори на Пловдивския университет. Отляво надясно: проф. Живко Ламбрев, проф. Стефан Иванов, проф. Драгомир Поборников, проф. Павел Ангелов

НАЧАЛО НА ХУМАНИТАРИСТИКАТА

През есента на 1973 година към университета бяха разкрити две нови специалности – българска и руска филология, а няколко години по-късно и “славянска филология”. Разбира се, пресилено е да се каже, че това е изключителна заслуга на тогавашното ръководство, защото преобразуването на Института в Университет предполагаше разкриването на нови специалности. Но все пак цялостната организация по набирането на студенти и преподаватели, по привличането на съвместители и хонорувани, по организацията на учебния процес легна върху плещите на ръководството и неговия ректор. През втория си мандат (1976-79 г.) професор Поборников взе в ректорския екип и представител на филолозите – доц. М. Гургу-

лова.

Така, с ректорството на доц. Поборников е свързан вторият етап от развитието на университета, през който беше поставено началото на хуманитарните науки в град Пловдив. Университетските специалности от четири станаха седем.

Ще посоча и ДРУГИ ВАЖНИ НОВОВЪДЕНИЯ

От онзи период:

- През есента на 1973 г. беше въведена системата за следдипломна квалификация и специализация. Само през първия мандат на доц. Поборников (през втория аз не бях в екипа и нямам сведения) бяха организирани 48 едномесечни курса, в които участваха над 1400 учители;

- През 1974 г. беше форми-

подготовка на студентите за учителската професия.

Благодарение на Др. Поборников изключително развитие получи

РИТУАЛИСТИКАТА В УНИВЕРСИТЕТА.

Ще припомня някои от нейните елементи:

- тържествено откриване на учебната година с ритуали по посрещането на първокурсниците;

- тържествено изпращане на четвъртокурсниците на педагогическа практика в училищата;

- тържествено връчване на дипломите – тогава за пръв път започна да се организира промоция с полагане на клетва от випускниците;

- беше учреден празник на университета – 30 март, който по-късно прерасна в “Паисиеви дни”, провеждани през м. май;

- по личната инициатива на Поборников бяха изработени: ректорската огърлица, плакети и тарели с образа на Паисий (автор им беше художникът – приложник Димитър Павлов – Точката, с който ми беше приятно да общувам по време на работата върху символите), знамето на университета, първите значки и др.

Ритуалите присъстват в живота на всички стари университети в света и играят немаловажна роля за възпитанието на студентите.

Особено големи заслуги проф. Др. Поборников има в **СТРОИТЕЛНОТО ДЕЛО**

Тук ще отделя повече място за някои спомени, свързани с историята на новия университетски комплекс. През 1974 г. се проведе конкурс за проект на комплекса. Измежду няколко възможни терена (включително територията на днешната вилна зона над с. Марково) беше избран този, който се намира срещу езиковите гимназии – площ от 500 декара. В конкурса участваха пет проектантски колектива, включително един московски. Проектите бяха гигантски по замисъл – общо 6 учебни корпуса (като сегашния), аула, три обществения, библиотека, административна сграда, хранителен блок, спортен комплекс и т.н.

Помня трепетите по неколкоратното насрочване на “първата купка”, която все се отлагаше. Строителната епопея продължи почти

ран нов факултет – физически, който “прегърна” и филологическите специалности;

- През 1975 година беше създаден и първият в страната факултет за обществени професии (ФОП), който даваше възможност на нашите студенти за допълнителни творчески реализации;

- От есента на 1973 г. започна организирането на ежегодна конференция по методика на висшето образование. Благодарение на тази инициатива повече от 15 години Пловдивският университет беше един от националните центрове на вузовската дидактика;

- По това време беше създадено важно звено – учебен електронно-изчислителен център;

- Създадена беше обединена катедра по педагогика, психология и методика на обучението с цел повишаване равнището на

ТРЕТИЯ РЕКТОР НА УНИВЕРСИТЕТА

две десетилетия, като обхвана няколко ректорски мандата. Най-после, на 2 октомври 1992 г., пловдивският митрополит освети новата сграда и започна обучението в нея. Окончателното ѝ завършване стана в мандата на проф. О. Сапарев. Това, което се реализира, е една десета от първоначалния проект. Реституцията сложи край на голямата идея.

С провокативна цел ще припомня още един факт. През 1974-75 г. по договор, сключен с КНТПВО (Комитет, който обединяваше науката и висшето образование), Районната проектантска организация разработи проект за пристройка към централната сграда. Според този проект сградата придобиваше съвсем ново лице (6-7 етажна постройка с височина на етажите по-малка от сегашната) и прибавяше към материалната база няколко големи аудитории, много семинарни зали и кабинети за преподаватели и административни служби.

Строителните работи бяха оценени на близо два милиона лева. Вярвам, ще бъде любопитно да спомена, че плановите предвиждаха реализиране на строителството през 1977-79 година. С известно умиление си спомням за онзи наивен оптимизъм. И все пак, за строителното дело бяха изразходвани много време, сили и емоции – години наред в ректорския екип имаше заместник, който отговаряше за строителството (Аз премахнах тази длъжност, защото с това се занимаваше помощник-ректора, а за генералните проблеми се изискваше намесата на ректора).

Ще посоча някои материални придобивки, главната заслуга за които беше на проф. Поборников:

- през 1975 година беше построен (само за две години!) кооперативно – ведомствен блок – бул. “Източен”, 13-15, в който се настанаха семействата на повече от 30 университетски служители (11 семейства получиха ведомствени апартаменти);

- през следващата 1976 г. университетът получи 60 ведомствени апартаменти в комплекс “Изгрев”. С това беше решен един голям социално – битов проблем;

- забавеното строителство и бързото разрастване на универси-

тета принуди ръководството със собствени средства и сили (тези на работилницата) да построи в двора на централната сграда няколко бараки, в които се настанаха учебният отдел и други канцеларии; в тях се спретнаха уж “временни” и няколко семинарни зали;

- в гр. Мичурин (Царево) започна изграждането на учебна и спортно-оздравителна база.

Искам да разкажа един спомен, който на времето силно ме впечатли (и не само мене!), и който в известна степен илюстрира **АДМИНИСТРАТИВНАТА ХВАТКА НА ПОБОРНИКОВ**

В началото на 1974 г. в университета пристигна група експерти от Съвета за висше образование, за да оценят работата на ръководството по организацията на учебния процес. Мога да се похваля (като заместник ректор по учебната работа), че успяхме да впечатлим комисията с интересните инициативи, които бяха високо оценени. Но не по-малко възхищение предизвика и формата на посрещането, с което Поборников показва изкуството си на философ – да съчетава формата със съдържанието. Денят премина много динамично, едновременно делово и празнично:

- групата беше посрещната на гарата от студенти с цветя и с малки сувенири;

- срещата започна в ректорския кабинет, продължи в една от къщите на общината в Стария град, след това – с работен обяд, ново заседание и заключителен разговор в ректорския кабинет;

- всички участници получиха пакет с материали, които илюстрираха нашата работа;

- накрая всеки от гостите получи албум, изпълнен със снимки, отразяващи тяхното пребиваване в Пловдив (Поборников беше осигурил Васко – “фотографа”, да съпровожда гостите от самото посрещане).

Хората от Съвета не бяха изживявали такова посрещане и то спечели симпатии им към нашия млад екип, което много помагаше в по-нататъшното ни взаимодействие със столицата.

БИОГРАФИЯ НА ПРОФЕСОР ПОБОРНИКОВ

Е богата и сложна. Житейският му път е дълъг и криволичещ. Той стартира като асистент по философия във ВСИ – Пловдив, пре-

минава по коридорите на партийната власт, заема длъжността ректор на ПУ (и едновременно ръководител на идеологическата катедра), след това директор на АОНСУ – филиал Пловдив; през 90-те години е принуден да търси “оцеляването” чрез някои творчески и не съвсем творчески дейности и накрая завърши като преподавател в един от полуофициалните университетски филиали в Пловдив.

В нашия университет той дойде от “Голямата къща”. Преди това беше сътрудник в градския комитет на БКП, завеждащ отдел “Пропаганда и агитация”, политически помощник на първия секретар (твърде важна длъжност, макар и в сянка – за непосветените), секретар на градския комитет. Изтеглянето на Кочо Гяуров (тогавашния “първи”) в София се отрази и на неговата кариера. По “правилата на играта” новият окръжен партийен ръководител – Дража Вълчева, трябваше да смени дотогавашните секретари и да им намери подходящи работни места. За Поборников, който беше защитил дисертация още през 1967 г., се преценило, че е най-удачно да заеме ректорското място в Пловдивския университет.

За нас, университетските преподаватели, ректорският пост винаги е бил престижен, но за хората от партийната “камбанария” това си беше спускане надолу. С чувство за хумор Поборников споделяше: “Ние сме избраници на съдбата – някои ги сочат с пръст, нас ни сочат с крак”.

Какво означаваше за номенклатурата това преместване може да се съди от обстоятелството, че за известно време Поборников беше поставен в изолация от бившите си другари. Той с болка споделяше, че доскорошните му приятели странят от него, избягват го от страх да не последват неговия пример.

Този страх присъществеше в поведението на почти всички от тогавашната номенклатура, защото положението на всеки от тях беше неустойчиво. Бил съм свидетел на случаи, когато Поборников засилваше радиото, за да каже нещо “по-солено” по адрес на своята “покровителка” Дража Вълчева. Той не беше сигурен, дали не го подслушват дори в ректорския кабинет.

От него съм слушал за много примери на “дисциплината” по върховете. Ще разкажа един неизвестен епизод от неговата биография, за който научих доста по-късно от проф. Иванка Апостолова (Софийски университет). Когато небезизвестният философ Желю Желев защитава докторската си дисертация, проф. Др. Поборников е бил член на Специализирания съвет по философски науки. Предварително той дал уверение, че ще присъства, но на заседанието не се явил. Съветът бавно се събирал, липсвал необходимият кворум, затова повъзнили в Пловдив да го търсят – секретарката му заявила, че е тръгнал за София. Явно Поборников се е побоял да участва на защитата на своя колега – дисидент.

Не разказвам този случай с осъдителна цел. Едва ли ние, които не познавахме реда в партийните инстанции, имаме право да бъдем съдници. Още повече, че виждаме същите правила да важат и в днешните “демократизирани” партии.

ЗА УЧЕНИЯ И ЧОВЕКА ПОБОРНИКОВ

Не познавам добре неговата наука и нямам право да ѝ давам оценка. От моя гледна точка той беше достатъчно ерудиран като преподавател по своята дисциплина – диалектически и исторически материализъм. За него най-великият философ беше Енгелс.

Както споменах, Поборников беше защитил кандидатската си дисертация още през 1967 г., което за онези години беше рядкост, още повече – за неговата среда (дотогава в университета бяха защитили само Стефан Иванов и Павел Ангелов).

Сега може с “друго око” да се гледа на неговите трудове, но по онова време той беше направил пробив в своята наука. Слушал съм да говорят от сравнително висока трибуна, че той пръв се е осмелил да обсъжда някои от негативните явления в социалистическото общество, разбира се, под формата на “малката правда”.

Като всеки умен човек, По-

Специалностите Балканистика и БЕНЕ имат подкрепата на гръцки дипломати

Вече втора година в Пловдивския университет се обучават студенти по две нови специалности – Балканистика и Български език и новогръцки език (БЕНЕ). Заслугата за откриването им е на проф. д-р Иван Куцаров – тогава декан на Филологическия факултет, а понастоящем – ректор на университета.

Балканистиката е една от трите директни магистърски специалности. В основата на обучението по Балканистика и БЕНЕ е новогръцкият език, като през първата година е заложен един сериозен хорариум от около 300 часа. Студентите по Балканистика ще изучават засилено и история, както и сърбо-хърватски, румънски и албански език. Тяхната подготовка е насочена към реализация в дипломатически мисии, културни, търговски и други институции в балканските страни. Дипломираните се по тази специалност ще бъдат езиковеди, историци и полиглоти едновременно. Имайки предвид засиления културен и икономически обмен между двете страни, е сигурно, че и завършващите специалността БЕНЕ, която е педагогическа, ще намерят своето място на трудовия пазар. Като цяло, възпитаниците на двете специалности ще бъдат сред хората, които трябва да затвърдят духа на приятелство и партньорство и да зали-

чат старите рефлекси на недоверие и враждебност между Гърция и България, които, освен че са държави от един регион, са и много близки като история, култура и религия.

През първата година усилията бяха насочени главно към стартирането и утвърждаването на специалностите. А в края на първия семестър от втората година студентите и преподавателите вече започнаха да търсят и извънаудиторни форми за общуване и изяви.

Първото събитие от подобен характер бе организираното на 19 ноември коледно парти в студентското барче на университета. Присъстваха болшинството от студентите и някои техни преподаватели – доц. д-р Стойна Пороманска – доайен на преподавателите по новогръцки език в България, доц. д-р Пеню Пенев – ръководител на катедра “Общо езикознание и история на българския език”, ас. Галина Брусева – първият щатен преподавател в университета по новогръцки, и преподавателят Станимир Петров. Партието премина с много настроение, песни, танци, имаше викторина.

Втората проява беше иницирана и осъществена по идея на гръцкия посланик Прокопис Мандзуранис. Тя се състоя в ресторант “Пълдин” и беше свързана с гръцкия празник Васильопита (Васильова пита), който има и български аналог. Според обичая през първия ден от новата година се приготвя пита с късмет, от

която първото парче е за Исус Христос, второто – за къщата, а третото е за най-големия в патриархалната йерархия. В Гърция този обичай се изпълнява в домовете и в учрежденията не само на първи, а през целия месец януари.

Късметът от първата пита се падна на Айхан Ходжев (студент от турски произход), в което

Пороманска и Станимир Петров. От гръцка страна беше заявена готовността да се оказва съдействие по проблеми, свързани с изграждането на модерна материална база за изучаващите гръцки език: създаване на съвременна библиотека – като оборудване и като литературни издания, осигуряване на компютри, аудио-визуална и размножителна техника.

Коледното студентско парти

имаше нещо знаково за религиозната и етническата търпимост в България. От втората пита късметът бе за студентката Фани Въргова, а от третата – за нашия фотограф Стефан Стоянов.

Състоя се и среща, на която присъстваха посланик Мандзуранис, гръцкият консул в Пловдив, ректорът проф. д-р Иван Куцаров, заместник-ректорът доц. д-р Запрян Козлуджов, доц. д-р Ирина Чонгарова – заместник-декан по международното сътрудничество на Филологическия факултет, доц. д-р Стойна

Досега за тази цел са приведени около 6000 евро. Обсъдена беше и възможността за изграждане на мултимедийен кабинет за подготовка на преводачи от гръцки на български език и обратно. Предстои посланик Мандзуранис да изнесе лекция в университета за историята на гръцката дипломация, което е още един сериозен жест на внимание както към студентите от двете специалности, така и към Пловдивския университет като институция.

“Пловдивски университет”

ОТ СТР. 5

борников виждаше двете лица на света, в който живеехме – официалното и това на реалния живот, добре осъзнаваше противоречията между идеологията и практиката.

Струва ми се, че портретът на проф. Поборников ще бъде недовършен (без да имам претенции за завършеност), ако не спомена за една от неговите

„ЧОВЕШКИ СЛАБОСТИ“

Тя се изразяваше в привързаността, му към латинската сентенция: “In vino veritas”. Тази привързаност беше една от характерните черти на младите комсомолски и партийни работници, които започнаха органи-

В ПАМЕТ НА ПРОФЕСОР ПОБОРНИКОВ

зационната си дейност през 60-те години. Драго Поборников беше получил завидна заплата в това отношение и показваше изключителна издръжливост.

Разбира се, това увлечение не можеше да не се отрази върху неговата кариера. В университетската среда той не намери много последователи (а и не търсеше), кръгът на доверените му лица се стесняваше, растеше броят на недоволните, което доведе до логичното му “преместване на друга отговорна работа”.

След напускането на университета, официалните контакти с проф. Др. Поборников напълно се преустановиха. Подобно равнодушие и

отчужденост при нас се проявява към почти всички бивши служители, в това число и към бившите ректори (Кой покани Павел Ангелов и Цветан Обретенов на 40-годишния юбилей?).

Последният акт на внимание към проф. Др. Поборников беше поканата, която му изпратих, заедно с всички дотогавашни ректори, да присъства на церемонията по предаването на ректорската огърлица на проф. Огнян Сапарев – огърлицата, която беше изработена по негова идея и която той пръв носи. На ритуала, в присъствието на митрополит Арсений, аз заявих:

“Искам да отдам заслуженото уважение и признателност към моите предшественици – професорите Живко Ламбрев, Стефан Иванов, Драгомир Поборников, Павел Ангелов и Цветан Обретенов. Всеки от вас, уважаеми колеги, в своето време даде своя принос в утвърждаването на Пловдивския университет. Вашите имена са завинаги записани в историята на университета и никое лице и никакви закони не са в състояние да ги заличат”.

Церемонията се проведе на 24 май 1993 г. След тържеството за последен път разговарях с професор Поборников и се чухнахме за здраве. Здравето му стигна само за още едно десетилетие.

Студентска българистична конференция в Познанския университет “Адам Мицкевич”

Моника ДИНЕВА

лектор по български език и култура
Познански университет “А. Мицкевич”

На 11-12 декември 2003 г. гр. Познан се превърна в българистично средище, събрало студенти, докторанти и преподаватели от най-големите университети в Полша и България - Ягелонския университет в Краков, университетите във Варшава, Краков, Лодз, София, Пловдив (последните участваха задочно).

Темата “Nowe spojrzenie na kulturę białąską” беше включена към научната проблематика на кръжока по българистика към Катедрата по славянска филология при Познански университет “А. Мицкевич” с ръководител доц. дфн Диана Иванова, а резултатите - представени в две поредни студентски конференции: в Рогалинек (21-23 май, 2002) и в Познан (11-12 декември, 2003). И двете конференции бяха посветени на едни от най-светлите български празници - Деня на славянската писменост 24 май и Студентския празник 8 декември.

Темата на конференцията обедини българистичните средища в Полша, укрепи интеграционните отношения между тях и помогна за по-доброто взаимно опознаване. Участниците (32) представиха резултатите от своите изследвания върху българската култура и литература. Съвсем съзнателно в програмата бяха включени доклади и на преподаватели, за да запознаят по-отблизо аудиторията със своите научни търсения.

Конференцията решително доказва не само добрите традиции в областта на полската българистика, но и факта, че в Полша интересът към българската филология нараства, че в тази специалност следват добри студенти, които трайно се свързват с нашия език и култура, с българския дух и традиция.

Пример за това бяха док-

ладите, засягащи темите за народните обреди и обичаи, спецификата на облеклото от различни области, фолклорни митове, легенди и вървания, апокрифи и хро-

родните митове за Васил Левски, българските светии и др. Много от докладите бяха в съпоставителен план - съдържаха паралели с културата на близки и по-далечни славянски народи (сръбски, полски).

Докладите от втория тематичен кръг, посветени на българската литература, представиха сравнителни анализи на творби на български и полски автори, разглеждани бяха разнообразни проблеми на превода, фразеологизми в български и полски творби,

с анализ и оценките, дадени за всяка конкретна изява. В това отношение пожеланието на научния ръководител на конференцията доц. дфн Диана Иванова форумът да се превърне в духовно убежище, в което да владее светлината на словото и духът на разума, напълно се оправда. Това беше школа за по-нататъшни задълбочени изследвания в областта на българистиката и славистиката.

Българските гости и участниците от Краков, Варшава и Лодз бяха впечатлени от богатата културна програма, съпровождаща конференцията. На 11 декември се състоя Вечер на първокурсника, организирана също от кръжока по българистика. На тържествения ритуал първокурсниците българисти (40 души) получиха своето “кръщение”: пяха български песни, рецитираха, изнесоха театрална сценка, участваха във викторина, в която показаха познанията си за България, получиха книги, донесени от България. Програмата продължи с поздравителен концерт, изнесен от техните по-големи колеги. На следващия ден конференцията завърши с обяд и разходка из града.

Научната среща остави у всички незабравими спомени и преживявания, а домакините се радваха на високата оценка за организирането на такова мащабно събитие, което от студентска изява се превърна във всеобща славистична среща, затвърждаваща позициите на българистиката в Полша и поддържаща интереса към България, към нейната история и култура, към българската традиция и душевност.

ни-ки, творбите на старата и възрожденската литература, както и литературата на новото време.

В програмата на конференцията бяха обособени три тематични секции: българска културна традиция, българска литература, език.

След тържественото откриване на конференцията от проф. Б. Желински, ръководител на Катедрата по славянска филология, бяха представени докладите с фолклорна тематика: българинът в своите пословици, символът на огъня и домашното огнище, на-

ска-та преводна литература в Полша през последното десетилетие, социологическо представяне на политическата ситуация в България и др.

Езиковедските доклади засегнаха проблеми от съпоставителното езикознание, изтъкнаха новите тенденции в българското и полското словообразуване, динамичното състояние на лексиката, езика на медиите и чуждоезиковата инвазия.

Конференцията беше богата и плодотворна не само с изнесените доклади, но и с изключително оживените дискусии.

НИХОН - СТРАНАТА, КЪДЕТО

Доц. д-р Манчо МАНЕВ

В този текст ще се опитам да опиша едно 6-дневно пътешествие в югозападна Япония, което трудно подлежи на описание... Все пак ще направя опит.

Екскурзията е организирана от MIF (Международна фондация Мацумае) за стипендиантите й с образователна цел: за по-дълбоко разбиране на тази страна. Официално започваше от Кьото (Киото) вечерта на 21 юни и завършваше на 26 юни сутринта в Хирошима.

Сетих се за Тошияки Адачи (много приятен японец с интерес към всичко българско, познат ми от конференцията във Варна през 2002 г.), че е от Нагоя и му писах преди да замина. Той ми отговори, че с удоволствие ще ме разведе из града. И така, пътувайки към Кьото, щях да спра за няколко часа в Нагоя (4-ти в ранг-листата по големина в Япония), намиращ се по пътя от Токьо (Токио) към Кьото.

Планирах да тръгна за Ниигата Еки (централната гара на Ниигата) с първия възможен локален влак сутринта на 21 юни. От къщи излязох в 5 часа и стигнах до спирката. За моя изненада едната машина за билети беше затворена зад решетката на офиса, а другата откън не работеше. Много от японците също се мъчиха да си извадят билети, въпреки че се разбираше, че машината не е пусната. Имаше около 20-тина ранобудни като мен на спирката, повечето ученици. Японците обикновено стават рано. После видях, че някои си взимат талончета от нещо като говореща пощенска кутия. Натискаш бутон, дава ти талон с дата, час, гара и ти благодарят. Взех си и аз. След 22 минути бях на Ниигата Еки. Трябваше сигурно на излизане от гарата талонът да се таксува на специални автомати за доплащане. Но не се налагаше да излизам и преминах към терминала за шинкансените (суперскоростни влакове), така че до тук пътувах без пари.

Билетите до Кьото ги бяхме купили със Секигава (моя професор домакин) от т. нар. Кооп в университета - обслужваща университетска фирма с бюро за издаване на билети; един основен до Кьото за вид

ограничен експрес и добавки за всяка отсечка Ниигата-Токьо-Нагоя-Кьото, общо почти 22 000 йени. Транспортът в Япония е скъп, особено шинкансените, почти колкото самолетите, но плащаше MIF и те купувахме билети или за шинкансен, или за самолет. Не се скъпяха и за хотелите. Предвижих се до перона на шинкансена за Токьо. По плочките на земята имаше надписи за кой вагон е мяс-

В няколко последователни броя ще ви представим впечатленията на доц. Манчо Манев от Факултета по математика и информатика за престоя му в Япония през 2003 г., където е бил на специализация след спечелен конкурс на фондация "Мацумае". Фондацията носи името на основателя на Университета Токай проф. Шигейоши Мацумае (1901-1991). Университетът е създаден през 1942 г. Понастоящем той е комплексно висше училище с множество изследова-

минава през най-големия в Япония мегаполис Токьо-Кавазаки-Йокохама, където живее голяма част от населението на страната. Япония е изключително неравномерно населена. Основната част от населението е концентрирана в равните части около океана и моретата, по-малка част живее във вътрешността, а в планините няма селища. Питах една японка защо нямат селища в планините и разбрах, че е забранено. Нали са шинтоисти - почитат

телски институции, между които 11 факултета и 10 научни центрове. В него се обучават около 30 хиляди студенти. В Образователната система, освен университета Токай в Токио, се включват и университетите Токай в Кюшу и Хокайдо, четири двугодишни колежа, 15 гимназии, 4 прогимназии, 1 основно училище и 4 детски градини. Осъществява се сътрудничество с образователни и научни институции от много страни по света.

природата по особен начин - естетически, не само религиозен, но и естетически; вярват, че планините, реките и т.н. имат духове.

Минаваше се през главния град на съответната префектура - Шизуока, покрай планината Фуджи (Фуджи-яма) с най-високия японски връх (3776 м). Японците му се възхищават много. За съжаление не беше ясно на голямо разстояние, за да направя хубави снимки, въпреки че беше слънчево този ден. Линиите на шинкансена са различни от другите жп-линии и имат стабилна ограда, поради което не винаги се виждаше хубаво настрани. Спряхме в Шизуока и после минавайки през по-равна част, богата както обикновено на реки, стигнахме в 10:16 в Нагоя.

Силуетите на градовете не са толкова различни в покрайнините с по-старите си сгради. Не са особено красиви, по-скоро са грозни. Различават се само по броя и вида на новите и високи здания, които са хубави и разнообразни.

Както се бяхме разбрали, Адачи ме чакаше на северния изход на гарата, защото ако някой

иска да влезе до перона, купува специален неевтин билет за посрещач. Оставихме куфара в мотенетен багажен сейф. Чадърът не се събра и го носих с мен, но после бях благодарен, защото го използвах като японец - не за дъжд, а за сянка. Този ден беше особено непоносима жегата - 33°C. Знам, че за Пловдив това е смешно, но усещането на 33°C плюс влажност към 100% е ужасно.

Отидохме първо с метро до южната част на града. Там посетихме Ацута - едно от трите главни шинто светилища в Япония, където се съхраняват свещените съкровища на императорското семейство. Намира се в гъсто залесен парк със стари дървета. Понеже беше събота - "чист" и почитан ден, имаше церемонии. Много семейства бяха донесли бебета на няколко дни за посвещаване в шинто. Бебето е повито в специални пелени от плат като на кимоно. Носено е от бабата по бащина линия, като е завито около нея с богато украсена кърпа с връзки. Имаше и сватба. Младоженците и главните участници бяха в кимона или традиционни японски дрехи (мъжките имат друго име). Както знам от Токьо, това е доста скъпа церемония, не само заради облеклото - около половин милион йени (7500 лв.) на човек. Повечето съвременни сватби се правят и по японски, и по западен ритуал. Доста активни работят с "рекламата" американски протестантски секти. Мисля, че след няколко десетилетия ще евангелизират Япония. Едната причина според мен е, че японците не са силно привързани към традиционните си религии - шинто и будизъм, като дори някои се определят и за шинтоисти, и за будисти. Друг мой аргумент е подражанието на младите японци на US-културата.

После, понеже беше рано за обяд, отидохме до стария път Токайдо между Токьо и Кьото. Преди няколко века е бил злат от океана. Там сега се намира канал към пристанището. От далечните векове са останали морски фар и страноприемница в т. нар. Мияноваташи парк.

За обяд се върнахме малко назад и посетихме един от най-известните ресторанти за японска храна. Доколкото разбрах, стилът на храната беше Хицу Мабуши. Тук, като в японски дом, се събужаш в антрето. Обувките се оставят с номер на стилажи и друг

тото за чакане и цветни коридори за качване. Салонът на вагона е като на самолет: 3+2 места на ред, ориентирани по посока на движението. Разбира се, прозорците не се отварят - при скорост 300 км/ч. Има бягащ електронен надпис над вратата на японски и английски за информация, освен аудио информацията. Минават и стюардеси с колички с храна и други хора, продаващи стоки от бордния магазин - доста скъпи. Този влак беше на 2 етажа. Аз бях горе и там вместо количка минавах с табла. На влизане и излизане от вагона се обръщат към пътниците и се покланят както стюардесите, така и кондукторите, които подпечатват билетите, въпреки контрола на входа и изхода на гаровите терминали. Пътят до Токьо ми беше познат. Повечето е през тунели, така че дрямах до пристигането в 8:16, както е по разписание, ни минута плюс или минус. Предвижих се бързо от моята линия Джоецу до другата линия - Токайдо. По това време имаше през 6-7 минути шинкансени в това направление. Можете да си представите пътникопотока. От Токьо линията

БЪДЕЩЕТО СРЕЩА МИНАЛОТО

пул със същия номер остава в теб. Записваш се в листа за чакане. Ако има места, както беше поради ранния час (11:30), те заведат до масата ти. Разбира се, японска маса - около 30 см висока, с тънки възглавници за сядане на татамито (оризивата розетка). Донесоха ни поръчаната от Адачи храна. Основното беше дървено гювече с ориз и парчета печена змиорка (после разбрах вида на рибата) - много вкусно. Към ястието се прибавяха нахълцани сушени водорасли или пресен зелен лук, може и соев сос. Имаше и мисо супа - бульон със зеленчуци и тофу (соева извара, като прясно сирене). Освен това нещо като нашата туршия и японски чай. Японският чай е различен от китайския, няма силен аромат и вкус. За японците е много важно храната да е здравословна. На излизане имаше голяма опашка от чакащи за места. Адачи ме черпи обяда, така че не разбрах цената на удоволствието. В японските ресторанти се плаща на каса на излизане.

Качихме се пак на метро за северната част на града, за да видим и най-голямата атракция - замъка на Нагоя. Нагоя-дзю е конструиран по заповед на шогуна И. Токугава през 1612 г. и е използван за резиденция на семейството му и за защита на пътя Токаидо от Осака. Най-известните символи на замъка са златните делфини на 2-та края на покрива - мъжки (северния) и женски (южния), високи повече от

2,5 м и тежащи повече от 1200 кг всеки, с по 44 кг златно покритие. От последния етаж се открива красива панорама на Нагоя. Вътре са експонирани вещи на сем. Токугава и обяснения как е построен замъкът, но е забранено да се снима. Наоколо има красив парк и места за отдих и суве-

ризонталния ръб на покрива иматотемите за защита от стихии, обикновено от пожар и с цел да се покаже величието на феодала. Те са покрити със златни листове.

Повечето от японските исторически места са разрушени от американците по време на II световна война. Само районът

Японска сватба

нири.

Замъците, които видях, са в идентичен стил. Около тях има един или няколко рова, обикновено пълни с вода. Стените са каменни с по-широка основа. Има една най-висока главна сграда Донджон и няколко по-малки кули. Наоколо има парк, японска градина - съчетание между зеленина и камъни. Покривът е на няколко нива, със завити върхове на краищата. Най-отгоре на хо-

на Къото и Нара е пощаден. Възстановени са със спомоществователството на гражданите от тези градове.

След замъка повървахме малко пеша в жегата до спирката на трамвая. Предвижихме се в източната част до Музея на изкуството на Токугава. Там са експонирани предмети, принадлежали на семейството на шогуна Токугава - ризици, доспехи, мечове, дрехи, съдове и т.н. Всички са украсени с герба на Токугава - ружа - венец от три сърцевидни листа в кръг.

След музея няхахме повече време и сили за други места и се отправихме към гарата. Разделихме се с Адачи при пропуската билети. Прекарах добре с него, пожелахме си до скоро виждане догодина на конференцията в България. След 45 минути в шинкансена, малко преди 17 ч., бях в Къото. Имах карта и открий лесно хотела, разположен в непосредствена близост до гарата. "Ню Мияко" се оказа луксозен хотел с огромно фойе. Представих се на рецепцията и ми дадоха плик с ключа, т.е. магнитната карта за стаята ми. Банята, след изморителния ден, ми дойде добре, посъживих се и излязох на познавателна обиколка наоколо. Беше още рано, а и нямаше никакви мероприятия за

деня. Видях на пристигане по коридора Мис Тайланд и Мис Бангладеш, както за по-лесно наричахме Равееван Списават и Шахназ Чоудхури - Луна, които излизаха на разходка.

Аз се отправих към гарата, над която имаше много красива и модерна сграда, наречена "Куб". Беше затворено пространство с две 12-етажни сгради с магазини и ресторанти и други увеселителни места. Имаше панорамни ескалатори и красиви стоманено-стъклени скулптурни композиции със светлини. На покрива имаше градина с дървета, оградена със стъклени стени - виждаше се нощно Къото. От другата страна на гарата светеше интересна кула. Основа ѝ беше хотелът "Кулата на Къото". Наоколо се виждаха още няколко хотела, Централната поща и много магазини.

После се отправих на север към центъра на града. Нямаше време да ходя надалеч, но направих един кръг от 1-2 км, за да разгледам улиците на Къото. Стана прохладно и беше приятно за разходки, а Япония е сигурна страна и не е опасно да се разхождаш дори през нощта. Прибрах се към 9 ч. Във фойето се събрахме цялата група: Мис Тайланд - епидемиолог, Мис Бангладеш - медик-радиолог, Мис Литва - Юрате Сиугздайте - биохимик, Самер Ибрахим (Сирия) - микробиолог, Марсел Роман (Румъния) - геометър, Мажед Абу-Зреиг (Йордания) - горски инженер, Иржи Ерхарт (Чехия) - физик, Присила Алехандро - Кристи (Филипини) - алгебрик, Титус Кадере (Кения) - технолог. Нямаше я само Даниел Фортин (Канада) - геолог. Видяхме и организаторката от MIF Кимура-сан (госпожица Кимура). Разбрахме, че генералният секретар на MIF Накаджима-сан ще се присъедини към нас чак в Химеджи вечерта, след 2 дни.

Уговорихме се на другата сутрин да се съберем за закуска във френския ресторант на хотела.

Така завърши този дълъг 1-ви ден от образователната екскурзия.

Следва

ФОТОГРАФСКА ИЗЛОЖБА

На 15 януари в студентското барче беше представена първата фотографска изложба на студенти от специалностите Етнология и Социология. Изложбата беше открита от декана на Филологическия факултет доц. д-р Иван Чобанов, който поздрави участниците и техния ръководител Ивайло Иванов - преподавател по аудио-визуални методи към Катедрата по етнология и социология. Изложбата, която бе експонирана и в Новата сграда, включваше около 70 фотографии.

Заниманията на студентите четвъртокурсници с аудио-визуална техника и методи са в рам-

ките на спецкурс, като всеки от тях трябва да подготви свой проект (фотографии или филм) по предварително зададена тема. Сред представените работи имаше много интересни, което пък говори, че преподавателят Ивайло Иванов е успял да насочи тематично и теоретически тези непрофесионални фотографии. Самият Ивайло Иванов заяви следното: "Благодаря на всички участници в курса. Те така се бяха ентусиазирали, че ежедневието им в голяма степен беше свързано с подготвяните от тях филми и фотографии. Запали се едно въгленче, от което се надявам да се разгори истински огън."

ЕКОЛОГИЯ

БИОСФЕРНИ РЕЗЕРВАТИ В РОДОПИТЕ - “КУПЕНА”, “МАНТАРИЦА” И “ДУПКАТА”

Ивелин МОЛЛОВ

КУПЕНА

Биосферният резерват “Купена” се намира в северните склонове на Родопите на около 3 км югоизточно от гр. Пещера. Обхваща територия от 3049,2 ха с надморска височина от 550 до 1400 м. Обявен е за резерват през 1961 г. с цел да се запази природният ландшафт и разнообразната флора и фауна, а статута си на биосферен получава през 1977 г.

Климатът на резервата е преходно-континентален. Теренът е разнообразен и силно пресечен. Преобладават три типа почви: кафяви горски, канелени горски и хумусно-карбонатни. От тях най-много са кафявите горски почви.

Резерватът се счита за естествен дендрариум. От дървесните видове най-широко zastъпени са: бял бор, черен бор, обикновена ела, бук, зимен дъб, едролитна липа, клен, шестил, явор, мъждриан, обикновен габър, келяв габър, бяла бреза, трепетлика, бряст и др.

Основен лесообразувател в ниската част на резервата е зимният дъб. Насажденията му започват от 600 м и стигат до 1000 м н. в. Много интересни са съчетанията на зимния дъб със субдоминантните видове - зимен дъб и бял бор, зимен дъб и бук, зимен дъб и габър и др. Най-широко разпространение в резервата имат насажденията, в които преобладава

ладава букът. Той също образува много съчетания с други видове - бук и бял бор, бук и ела, бук и зимен дъб, бук и обикновен габър и др. Интересна особеност на растителността в резервата са насажденията, в които преобладава обикновена ела. Те са на трето място след буковите и белоборовите и са разположени на 1100 - 1400 м н. в.

В ниската част - в зоната на дъбовите гори, се срещат: глог, шипка, обикновена леска, обикновен дрян, обикновен люляк, птиче грозде и др.

В зоната на буковите насаждения се срещат: шипка, черен и червен бърз, глог, лоницера, леска, френско грозде и много други.

Тревната покривка в дъбовата зона е съставена от: класица, власатки, овсиги, ежова главица, бял равнец, жълт кантарион, поветица и др.

Тревната покривка в буковата зона е образувана предимно от: светлика, лазаркия, заешки киселец, здравец, лепка, коприва, паламида, темнуга.

В зоната на иглолистните гори подлесът най-често се състои от: обикновена хвойна, червена и обикновена боровинка, светлика, заешки киселец, както и от много други видове.

Много интересна е фауната на резервата. Защитената територия дължи известността си на това, че в нея се намира най-голямото находище на диви кози у нас. Фаунистичното богатство на Купена се допълва още от: сърни, благородни елени, кафява мечка, обикновена катерица, дива свиня и др.

Изглед от биосферен резерват “Купена”

Изключително разнообразна е орнитофауната, представена от: глухар, кукувица, папуняк, черен кълвач, голям пъстър кълвач, трипръст кълвач, обикновен мишелов, скален орел, сойка, гарван, гробар, обикновена чинка, син синигер, голям синигер, кос, скална лястовица и др.

Основните проблеми на биосферен резерват “Купена” произлизат от голямата му близост до гр. Пещера, което го прави леснодостъпен за туристи. В резервата са забранени всякакви действия, нарушаващи естествения самобитен характер на природата. Охраната му се осигурява от РИОСВ - гр. Пазарджик.

МАНТАРИЦА

Биосферният резерват “Мантарица” е разположен в Западните Родопи в землището на с. Ракитово, като обхваща местностите Петлите, Каинаците и Мантарица. Разположен е северно от най-високата в тази част на Родопите връх - Голяма Сюткя (2186 м). Обявен е за резерват през 1968 г. с цел да се запазят биотопите на глухара, който тук е много разпространен, както и вековните девствени иглолистни гори. През 1977 г. е включен към списъка на биосферните резервати по програмата МАВ на ЮНЕСКО и днес заема територия от 1319,9 ха.

Надморската височина на резервата е от 1200 до 1900 м. Терените са слабо наклонени, а релефът е типичен за Западните Родопи, с много карстови райони. Почвената покривка е съставена от канелени горски, кафяви горски и планинско-горски тъмноцветни почви.

Климатичните, почвените и планинските условия създават възможности за развитието на богата дървесна растителност. Най-разпространен е смърчът, който се придружава от ела, бук или бял бор.

Храстовата растителност в резервата е малко, тъй като районът е силно зелесен. Срещат се трепетлика, ива, елша, глог,

малина, боровинки, хвойна и др. От тревната растителност на откритите поляни преобладават представители на житните, кремковите и бобовите. Резерватът е богат на различни видове гъби.

Фауната на резервата е представена от: благороден елен, сърна, дива свиня, кафява мечка, белка, златка, лисица и др.

Мантарица е едно от най-големите естествени местообитания на глухара в България. От другите птици тук гнездят още: соколи, ястреби, сойки, свраки, кълвачи и др.

Основните проблеми на резервата са свързани с големия поток от туристи, браконьерството, както и липсата на комплексни научни изследвания на флората и фауната. Охраната на резервата се осигурява от РИОСВ - гр. Пазарджик.

ДУПКАТА

Биосферният резерват “Дупката” е разположен в землищата на с. Фотиново и гр. Батак по югозападните склонове на Родопите. Обявен е за резерват през 1956 г., като предназначението му е да запази неповторимата девствена природа, богатата на иглолистни дървесни видове и интересни представители на бозайниците. Обявен е за биосферен резерват през 1977 г. и днес заема площ от 1929,3 ха на надморска височина от 600 до 1350 м.

Релефът на резервата е планински и преобладават светло- и тъмнокафяви горски почви.

Това е един типичен горски резерват, в който иглолистните гори заемат 83% от територията му.

КИНО

ДА ВЗЕМЕШ ВРЕМЕТО В РЪЦЕ

Вазкен НАЛБАНТЯН

На 18 декември 2003 г. режисьорът Ивайло Иванов – преподавател по операторско майсторство в Пловдивския университет, представи филма си “Да вземеш времето в ръце”. Сред многобройната публика в Дома на науката и техниката присъстваше и реставраторът на градски часовници Димитър Тодоров. Неговият светоглед и майсторлък са положени в канавата на филма, който бихме искали да представим и от страниците на вестника.

Всички знаете, че три тела и положение то им на небосвода определят представата ни за времето: слънцето – за годината, луната – за месеца, и земята – за деня. Филмът на Ивай-

ло Иванов протяга ръце към тези светилища от името на човек, когото понякога наричат *Реставратора на часовниците*. Вие сами ще проследите перипетии около тяхното улавяне и вероятно ще се учудите как така слънцето става на часовникова кула, за да измери две, три или четири столетия. Как луната става на камбана, за да отмери двадесет и четирите удара на древния месец. Как самите хора стават на прах, за да опазят това, което са снели от небосвода и сякаш за да ни припомним пясъчния часовник.

Реставраторът на часовници може да се учуди на човешката любов към времето, но още повече на това,

чрез което то се извисява и се вижда, и от това, чрез което се отгласява и се чува. Първото малко ще напомня за обелиските и Средиземноморието, второто – за първите механични часовници и Новото време. И отново *майсторът* ще ни каже за Божията помощ, която дава сили за поправяне. За това как часовниците първо трябва да се доловят, да се разбере дали говорят български или да се научи румънски, унгарски или италиански, за да се опознаят.

Ще се усмихнете на смелчаците, които свалят бронзовата камба-

на, за да отмерят – стъпало по стъпало – ритъма на собственото си престъпление. Да запечатим “Камбани бият, мамо, камбани бият”, без да различат звука на оповестяването от звука на насилието. Ще усетите скръбта на забравения човек, когото часовникът сякаш измества, за да му напомни малко по-късно, че го вика и че вече са едно и също. И ще си

спомните за Пловдивския часовник, останал до край верен на първия си стопанин, от когото е бил майсторен. За зъбенето му и дори за лая му, докато отново бъде приласкан.

Такива са си хората и часовниците, учат се един от друг, враждат се един в друг, за да извисят общия си ръст над стотиците вперени в околото им очи.

БИОСФЕРНИТЕ...

ОТ СТР. 10

Значителна част от насажденията са от бял бор, придружен от смърч, ела, трепетлика, шестил, бук и обикновен габър.

От храстовата растителност се среща преди всичко къпина, малина, червена и черна боровинка, тракийска жълтуга – български ендемит.

От представителите на тревната растителност особен интерес представляват балканските ендемити – силивряк и пирински чай, а също и свецицата, жълтата иглика, родопският кантарион и горският здравец.

Фауната е представена от: сърни, диви свине, лисици, зайци, катерици и др.

С изключение на незаконната сеч и горските пожари резерватът е почти незасегнат от човешката дейност. Охраната му се осигурява от РИОСВ – гр. Пазарджик.

МОРФОЛОГЪТ “ОЛИМПИЕЦ” ЗА 2003 ГОДИНА

Призът “Морфолог на годината” в шестото издание на студентската олимпиада по морфология на съвременния български език беше спечелен от Гергана Петкова, специалност Български език и английски език, с резултат от 404 точки. Сутринта на 10 януари започна лингвистичното събитие, което във времето нарекоха “нетрадиционна форма на изпит”. Неговото начало се поставя през зимата на 1999 г. Тогава гл. ас. д-р Красимира Чакърова състави първия “олимпийски” вариант, чиято екзотична структура дава възможност не само за репродуциране на преподаденото в лекционния курс и семинарните занятия, а и за проява на логически подход към евристични проблеми в

българската морфология. От друга страна, олимпиадата излъчва потенциални кандидат-езиковеди, участващи и в секция “Езикознание” на ежегодната Национална студентска научна конференция. Морфологът на 2000-та Здравко Минчев например е победител и на националната конференция.

Един ретроспективен поглед към олимпиадата показва нейното позитивно развитие, като в последните две години победителите освен диплом получават и парична премия. Несъмнено за случващото се дотук особен е приносът на бившия декан на Филологическия факултет и настоящ ректор на университета проф. дфн Иван Куцаров, който дава патронаж на проявата

и стимулира утвърждаването на нейното своеобразие.

Будят интерес и статистическите данни: от 1999 г. насам титлата “Морфолог на годината” става притежание на участници от Българска филология и хибридите специалности. Организаторите отбелязват, че повече от два пъти представители на Славянска филология са близо до върха, но с незначителна разлика остават подгласници от второто място. Сега то е за Камелия Марешова, набрала 400 точки. Диана Даскалова от Българска филология има със седем по-малко (393) и заема третата позиция в настоящата класация.

Тенчо
ДЕРЕКИОВЛИЕВ

ОЦЕНКАТА КАТО СЪЩНОСТЕН ЕЛЕМЕНТ

Албена КАРТАЛОВА

1. СЪЩНОСТ НА ОЦЕНКАТА

а. Психика, съзнание, оценка.

Съществува популярна житейска представа, че оценката е дело на човешкия разум. Тази истина е почти аксиомна, защото е вярна. Тя е вярна, но не е достатъчна, не е цялата истина за оценката. Оценката не е акт само на разума, на съзнанието – в нея участва и цялата психика на човека: съзнание, подсъзнание, инстинкти, страсти, емоции, чувства...

б. Съзнанието – определяща основа на оценката.

Съзнанието е съществена, определящата част в съдържанието на човешката психика. То е разумът и свръхразумът на човека, Азът и СвръхАзът – мисленето, волята и съвестта...

Същността на съзнанието е в постоянното активно взаимодействие на субекта и обекта. Субектът е познаващият и оценяващ човек, а обектът е нещото, което човекът опознава и оценява.

в. Какво е оценката?

На първо място оценката е психично явление, а като такова - тя е субективно отражение. Отражението е познание на отразяващия и оценяващия субект за оценявания обект. Следователно оценката е познание. Съвпадат ли познанието и оценката? Не съвпадат – те са свързани, но се различават. Всяка оценка е познание, но не всяко познание е оценка.

В познавателно отношение оценката се предшества от наблюдение, описание, обяснение и предсказание. Само обяснението се включва в собственото съдържание на оценката. Наблюдението, експериментирането, изучаването на оценявания обект имат значение като предпоставка и основа на оценката, но те не се включват в самата оценка.

Обяснението е разкриване на същността на оце-

нявания обект. То е основа на разбирането. Обектът е опознат, осъзнат и оценен обективно, когато е обяснен и разбран... Например при активното общуване на субекта с музиката, не само слушането, но и чуването, не само възприемането и преживяването, но и разбирането на музиката е нужно за нейната оценка.

Познавателното обяснение на обекта се определя предимно от неговото собствено съдържание. То е надеждната сигурност за обективността на оценката. Но оценяващият субект е човекът. По един предимно несъзнаван, подсъзнателен начин неговите потребности и интереси оказват влияние върху обяснението, разбирането и оценката на оценявания обект. Абсолютно обективната оценка е само едно желание. Реалната оценка е винаги субективна. Тя е оценка на жив човек, който има лични потребности, интереси, страсти, емоции, чувства...

Абсолютно, чисто обективната оценка може да бъде "дело" само на машина, автомат, на някакъв друг обектен измерител, който е извън субекта, независим от него...

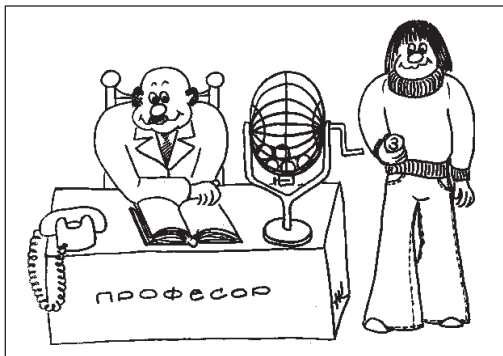
г. Многообразие на оценката – видове оценки.

В съществуването и развитието на човешката оценъчна дейност най-напред оценките се разделят на два основни вида – апробативни и неапробативни. Апробативните оценки са одобряващи, похвални, признаващи, благославящи. Те се произнасят предимно при оценката на обектите като ценности. Оценяваните обекти са ценности, когато оценяващият субект ги възприема, разглежда и оценява не независимо от личните си потребности и интереси, а в непосредствена връзка с тях. Всички други обекти, които не се разглеждат като ценности от

оценяващия субект, се оценяват с неапробативна оценка.

Обяснението като мисловно-познавателен елемент на оценката се съдържа повече в неапробативната оценка. Най-добре изучена и описана неапробативна оценка е експертната оценка. Тя е предимно обективна. Не се влияе от оценяващия субект. Само се формулира и произнася от него.

В по-диференцирана и разгърната форма разнообразието, класифицирането на оценката е по-богато. Изброяването и подреждането на различните видове оценки може да бъде направено от

различни гледни точки, в различен аспект. В психичен аспект човешките оценки са рационални и емоционални, защото самата психика на човека е единство от разум, чувство, воля. Емоционалните оценки са неразумни, безумни (нереални, преувелчени, пристрастни), а рационалните оценки са мисловни, логически, спокойно формулирани и изречени с хладната и безпристрастна логика на разума...

Според структурата на общественото съзнание, на човешката култура оценките са научни, политически, правни, морални, естетически, религиозни...

Научните оценки са оценки на обективното съдържание и състояние на обектите, когато те не се разглеждат като ценности, като полезни или вредни за човека. Всички други оценки се отнасят към групата на аксиологичните оценки. Те са политическите, правните, моралните, естетическите, религиозните. Това са оценки на ценности,

а не на обекти, факти и събития, към които човек няма ценностно отношение, не ги разглежда и оценява като полезни или вредни за живота му.

Аксиологичните оценки са ценностни оценки. Аксиологията е наука, която разглежда света от гледна точка на неговата полезност за съществуването и развитието на човека. От тази гледна точка природата, в която човек живее, е добра или лоша. Добрата природа е тази, която не застрашава, не поставя в опасност живота и развитието на човека. А лошата е всяка природа, която е изпълнена с опасни явления – земетресения, наводнения, продължителни суши или проливни дъждове и т.н. Извън този подход природата не се дели на добра и лоша, красива и грозна, справедлива и несправедлива.

В научната литература, посветена на оценката и оценяването, се говори за делението на оценката на абсолютна и сравнителна. Това деление има относителен характер, защото почти всяка оценка е сравнителна. Тя включва постоянно сравнението. Винаги е сравняване, съпоставяне на състоянието и развитието на оценяваните обекти с други съотносиме обекти, или с определени критерии, еталони, образци.

Оценката е взаимодействие и отношение на субекта и обекта, т.е. тя е обектна и субективна. В обектен смисъл действителността е минало, сегашно и бъдеще. Има оценки за миналата реалност, за сегашната реалност и бъдещата реалност. Миналото се оценява от историята. Оценката е толкова по-обективна, колкото то е по-богато и поточно опознато. По-обективна е оценката за по-далечното минало. Колкото е по-близо миналото, намалява обективността на оценката му. Трудна е обективната оценка на сегашната социална реалност, а оценката на бъдещата социална реалност е в нашите мечти и идеали.

Светът е природен и социален. Затова има оценки на

НА ЧОВЕШКАТА И УЧЕБНАТА ДЕЙНОСТ

природни и на социални явления. От своя страна социалните явления са техническо-технологични, икономически, политически, правни, морални, естетически, религиозни...

В сетивен аспект оценките се делят на сетивно-емпирични и мисловни, логически, теоретически. Мисловно-логическите оценки са научни – констативни или експертни. В съвременния свят все повече нараства ролята на експертите и експертните оценки. Те имат голямо стимулиращо значение в живота и развитието на обществото.

2. ФОРМИРАНЕ НА ОЦЕНКАТА

а. Оценката е взаимодействие на субекта и обекта.

Оценката се формира в посока от обекта към субекта и от субекта към обекта. Тя се определя от обективните свойства и характеристики на обекта, но се формулира и произнася от познаващия и оценяващия субект. Оценката е и процес, и резултат, като и в двата случая тя се образува от основните особености на своя обект и субект.

Какво е субектът и обектът на оценката? Субектът на оценката е субектът на познанието. А субектът на познанието е отделният човек. Човекът не може да бъде субект на оценката, ако не е субект на познанието в познавателния процес. Познаването на обекта предшества неговата оценка...

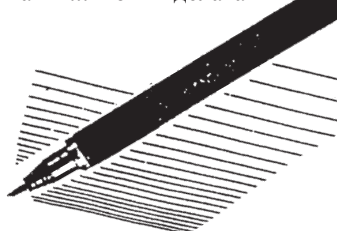
б. Ценността обект ли е на оценката?

Някои смятат, че обект на оценката е само ценността. Аксиологичната (ценностната) оценка е само част от човешката оценка, тя не изчерпва нейното съдържание и многообразие. Човекът постоянно дава оценки и на обекти, към които няма ценностен подход, без да се ръководи от това дали са полезни или вредни за него. Такива оценки са констативните, научните и експертните. Те се произнасят точно и обективно, без оглед на това дали са приятни или неприятни, удобни или неудобни, дали са в унисон или в противоречие с интересите на оценяващия субект. Основното им качество

е обективност и истинност.

в. Практиката и светогледът – основа на оценката.

Практиката на човека е основа и на познавателната, и на оценъчната му дейност. В процеса на дейността си човекът опознава и оценява действителността. В дейността и общуването той опознава и другите хора – дава им мълчалива или явна оценка. Но хората са труден обект за оценяване, защото са труден обект за познание. Като обект на познанието те се прикриват, стремят се да изглеждат други, по-добри, да се представят в по-благоприятна светлина. Те го правят това, особено когато знаят, че са не само обект на познание, но и обект на оценяване, че другите ги наблюдават, изучават и опознават с цел да им дадат една или друга оценка. Хората се опознават и оценяват не по това какво казват и говорят за себе си, а по това какво правят, защо го правят и как го правят – по делата им... Но и в делата

с те могат да се преструват. Затова и в тях не би трябвало да знаят, че са обект на изучаване и опознаване с цел да бъдат оценявани. Само тогава те ще бъдат себе си, това, което са...

Практиката е много съществена и важна основа за формулирането и образуването на оценката. Но все пак и тя е недостатъчна. Голямо значение в оценката има целият натрупан жизнен опит на човека, а също така и неговият светоглед.

Светогледът е синтезиран познавателен, жизнен и практически опит на човека. Той е осъзнато отношение на човека към света, в който живее, за мястото му в този свят, за смисъла на живота и дейността. Светогледът е интегрално психично явление. Образува се от мисловно-познавателни, емоционални и

волеви компоненти. Изпитва влиянието на потребностите, интересите, целите, идеалите на човека. В светогледа се включват моралните категории за добро и зло, естетическите критерии за красиво и грозно, естетическият вкус и т.н. Всичко това дава отражение върху характера на оценката...

Естетическият вкус е способност на личността да оценява естетическите особености на нещата и ситуациите, художествените стойности върху основата на определени естетически норми, правила, идеали. Различието между хората в развитието на естетическия им вкус определя различието, понякога доста силно и субективно, при оценяването на художествените стойности в литературно-поетичното, музикал-

но то, изобразителното изкуство. В зависимост от равнището, от висотата на естетико-художествената култура в литературно-поетичната, музикалната, театралната, филмовата критика, има изключително голямо разнообразие в оценките – от единия до другия полюс, от абсолютно възхваляване до абсолютното отричане...

г. За механизма на формиране на оценката.

Важен критерий за формираната, за развитата личност е способността ѝ да прави оценки, да извършва оценъчна дейност. Тази дейност има огромно значение за живота и развитието на личността и обществото. В нея участват най-големите специалисти, експерти – научни, експертни, специализирани, художествени съвети и т.н.

Оценката е динамичен двигател на развитието. Тя дава простор на едно развитие и спира друго развитие. Казва ни какво трябва да спрем и на какво да дадем път в развитието на културата и обществото. Нужно е да спрем развитието на антикултурата и да поощрим развитието на културата. Но затова е нужно да

се даде вярна и правилна оценка на това, което е култура, и на това, което е антикултура – да се разграничи ясно културата от антикултурата. И антикултурата е култура, само че с отрицателен знак... Това показва, че оценката има и стимулираща, и защитна, спасяваща функция.

Основните моменти на формирането на оценката са: първо, опознаване на оценявания обект; второ, насочване към образец или еталон за сравняване или съотнасяне; трето, формулиране и произнасяне на оценката; четвърто, извършване на избор; пето, вземане на решение. Изборът и решението са завършващият етап на оценяването, т.е. на оценката като процес. Оценката, изборът и решението имат огромно значение в системата на управлението, а също и в развитието и изграждането на личността. Управлението е умение, способност да се дава реална оценка на нещата и ситуациите, за състоянието на управляемите системи и да се взема решение за запазване или промяна на това състояние. Задължителни моменти или етапи на всяко управление са – познание, оценка, решение. Управленското решение е ефективно и качествено, ако е формулирано на основата на вярна оценка на обекта на управлението.

Оценката е вярна, истинна, ако знанието за оценявания обект е вярно и истинно. Истинността на знанието за оценявания обект се проверява в практическата дейност на човека, а също така чрез съотнасяне на познавателното отражение с отразения в него обект. Има ли съответствие между отразеното в субекта съдържание и самия обект, познанието за него е вярно, истинно. Истинността на познанието се проверява и върху основата на формално логически принципи и правила, чиято истинност е била проверена, установена и доказана по-рано, от натрупания минал познавателен опит на човека.

ПЕРО

ПИСАТЕЛИ ЗА ЛИТЕРАТУРАТА И ЖИВОТА

Грешка е да се смята, че книгите са се появили, за да останат при нас завинаги. Човечеството е живяло без книги хиляди години и може да реши да живее без тях пак.

Е. М. Форстър
английски писател
* * *

Светът, не забравяй, ед-ва сега започва да се огро-моява.

Олдъс Хъксли
английски писател
* * *

Абсурдно е да има же-лезни правила за това какво човек трябва да чете и как-во не. Повече от половина-та от съвременната култура зависи от това, което човек не бива да чете.

Оскар Уайлд
английски писател
* * *

Книгите са пагубни: те са проклятието на човешкия род. Девет десети от съществуващите книги са пълни глупости, а умните книги са опровержението на тези глупости. Най-голямото не-щастие, което е сполетяло човека, е изобретяването на книгопечатането.

Бенджамин Дизраели
английски държавник и писател
* * *

При книгите, както и при любовта, ние сме сма-яни от това, което другите са избрали.

Андре Мороа
френски писател
* * *

По-голямата част от книгите ни правят неграмот-ни.

Волтер
френски писател
* * *

Подбор и превод Йордан Костурков

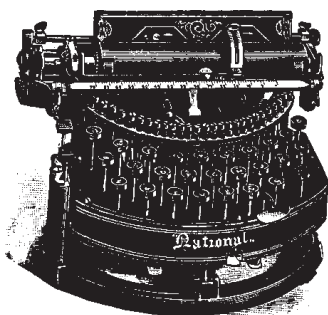
Съотношението между * * * грамотност и неграмотност е постоянна величина, но в на-ше време неграмотните могат да четат.

Алберто Моравия
италиански романист
* * *

Няма лоши книги, както няма и грозни жени.

Анатол Франс
френски писател
* * *

Има три причини човек да стане писател. Първата е, че ти трябва пари. Втората е, че имаш да кажеш нещо, което смяташ, че светът трябва да знае. Третата е, че не знаеш какво да правиш през дълги-

те зимни нощи.

Куентин Крисп
американски писател
* * *

Тези високомерни големи писатели... те така и не са раз-брали, че хората консумират по-големи количества солени фъстъци, отколкото черен хай-вер.

Мики Спилейн
американски романист,
автор на трилъри
* * *

Писането е единствената професия, при която никой не ти се подиграва за това, че не печелиш пари.

Жюл Ренар
френски писател
* * *

Вашият ръкопис е както * * * добър, така и оригинален, но тази част, която е добра, не е оригинална, а частта, която е оригинална, не е добра.

Самюъл Джонсън
английски писател,
лексикограф и критик
* * *

Ние прочетохме вашия ръкопис с безкрайно удовол-ствие. Ако го публикуваме обаче, ние няма да имаме въз-можност да публикуваме ни-що друго, което да не е от та-кова качество. И тъй като не е мислимо, че през следващите хиляда години ще видим не-що подобно на вашия ръко-пис, със съжаление сме при-нудени да ви върнем вашето божествено съчинение и да ви помолим хиляди пъти да ни простите за нашата недално-видност и плахост.

Писмо с отказ от китайско икономическо списание,
цитирано във вестник
Файненшъл Таймс
* * *

Трябва да има жена, но няма нужда тя да е нещо кой-знае какво. Много по-важно е да има добър кон.

Макс Бранд
американски писател за
това как се пишат каубойски романи
* * *

За да напишете роман за привидения, единственото, от което имате нужда, е приви-дение. За детективски роман ви е необходим сюжет.

П. Дж. Джеймс
английска криминална писателка
* * *

ПРЕПОДАВАТЕЛ ОТ
УНИВЕРСИТЕТА
ПОЛУЧИ НАГРАДА
ЗА ПРЕВОД

Йордан Костурков – препо-давател в катедра “Английска филология”, бе отличен с Първа награда от конкурса за превод на кратък разказ на името на “Стоян Бакърджиев”. Конкурсът е организиран от Община Пазар-джик. Наградата му е присъдена за превода на разказа “Романът като история” от Хари Макюс – американски автор модернист.

Честито!

“Пловдивски университет”

Научнофантастичните ро-мани са такива, каквито искат да ги публикуват издателите на научна фантастика.

Джон Кампбел
автор на научна фантастика
* * *

Да издадеш книга със сти-хове е като да изпуснеш лис-тенце от роза в Големия кан-йон и да чакаш да чуеш ехото.

Дон Маркуис
американски поет-хуморист
* * *

Седнал съм в най-малкото помещение на моята къща. Вашата рецензия е пред мен. След малко тя ще е зад мен.

Макс Регер
немски композитор
* * *

Изпращам ви един неве-роятен добър роман. Ако имате някакви забележки, на-пишете ги на гърба на чека.

Ърл Станли Гарднър
американски кримина-лен писател
до редактора си

ТРИФОН ЗАРЕЗАН

КАКВО СЕ ПРЕДЛАГА НА ЦЕНИТЕЛИТЕ
НА ВИНО ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Елена ГЕТОВА

“Готварска книга или наставления за всякакви гост-тби според както ги правят в Цариград и разни домашни справи”, така се нарича първата българска готварска книга през Възраждането. Тя излиза през 1871г. в печатницата на в. “Македония”, в Цариград, и според изследователи е дело на Петко Рачев Славейков.

Книгата предлага един невероятен мечтателен свят на вкусоци и екзотични специалитети. В същото време приобщава четящия българин през Възраждането към непознати светове и житейски стандарти.¹

Гастрономическите удоволствия са предложени не само чрез кулинарните рецепти от месо и зеленчуци, но и в предложенията за атрактивни питиета. Готварската книга е визуален свят на пожеланото и вкусеното удоволствие от храната и напитката (било то и само на хартия под

формата на рецепти). Истинско предизвикателство е многообразието от идеи за приготвяне на напитки с алкохолно съдържание. Сред тях се откриват повече от 20 рецепти за различни видове вина. Подробно са описани продуктите, от които се получават, начините на приготвяне и консумация. Не е забравено и въздействието на питието върху човека – здравословно или вдъхновяващо.

Предлагаме едно надникване в изкушенията на винолюбителя през Възраждането.

2003 - ДОБРА ГОДИНА
ЗА СПОРТИСТИТЕ НИ

След първия семестър спортните формации на Пловдивския университет по традиция отчитат добри резултати в проведените градски и национални състезания.

Ето и представянето им в различните видове спорт. На градското първенство по аеробика отборно при жените и мъжете сме на първо място. В индивидуалното класиране студентките ни заемат първите пет места. На Коледния маратон по аеробика, проведен в Националната спортна академия, София, жените ни са втори отборно, а индивидуално при мъжете Момчил Мирчев е втори, Радослав Емилов – четвърти.

На Републиканския лекоатлетически крос, Русе, женският и мъжкият ни отбор са съответно на второ и трето място. В индивидуалното класиране Ралица Атанасова завоюва първо място, Илиана Лупова е трета, трети при мъжете е и Красимир Кънев.

В отминалия есенен кръг отборите на университета по баскетбол (мъже), волейбол (жени и мъже) и тенис на маса са на лидерски позиции, като първо място в индивидуалните състезания с най-малката топка зае Жана Пенчева.

Футболистите ни победиха в двата играни мача отборите на Техническия и Аграрния университет. От 15 до 17 декември се проведе коледен турнир по футбол на малки врати, в който се включиха 11 сборни отбора от университета. Победител е отборът с капитан Павлин Йорданов. Идеята е турнирът да се превърне в традиционен.

На 18 декември в ресторант “Шармант” се проведе Вечер на спортиста. На най-добре представилите се състезатели през изминалата 2003 година и на всички спортисти абсолвенти бяха връчени предметни награди и грамоти.

“Пловдивски университет”

Вино от ябълки с вкус на Рейнско вино

На едно ведро сидер от ябълки земи 6 фунта счукан рафинад (лико от южно растение), 2 фунта дребно надробено грозде и една четвърт от фунт дребно счукана хубава тригия (винена утайка в бъчва, винен камък) на люспи и, като туриш всичко това в бъчовката, остави го да прекипи на температура от 12 до 15 градуса, като допълваш бъчовката всякой ден. Като са изминат 4 недели, тури бъчовката на по-студено място да стои още 4 недели. Като са изчисти жидкостта, прелей я в по-малка бъчовка, в която трябва да седи до дълбока есен и после от там да са прелее в бутилки. Това вино след 3 години ще добие един вкус твърде приличен на Рейнско вино.

Вино от стафиди

Тури в една бъчевка стафиди черни или бели 50 литри, и свари един голям казан с вода и доде е вряла залей стафидите, приложи и един мистат лют оцет. Остави да са минат 24 часа, после пак възвари други три котла вода, налей и нея и затули добре. В 8 дена става вино доста хубаво и вкусно.

Искусствено вино, което е влязло в употреба във Франция

По случай кога лозята са объркат и не дават грозде, във Франция зели да си правят вино за домашно употребление, и то в довольно количество, което приготвят така :

Земи ведро и три четвърта врелец и тури в него 10 золотника цвят от бъз и 14 золотника цвят фиалков. Повзвари всичко това няколко минути, процеди го през кърпа и го излей в бъчовката. След това приложи връз него 10 фунта дребен шекер и разбъркай добре с лопатка или тоежка. Подир това пак прибавят още 8 1/4 ведра во-

да 3/4 от бутилка хубав винен оцет, 15 золотника хубав хмел и 4 золот. дрожди от пиво(бира) : разбъркват сичкото силно и, като го затурят, оставят го няколко дена в покой, в зимника. Най-после наливат го в бутилки и го загулят. Уверяват, че туй ефтно питие било твърде вкусно и здраво.

Вино благовонно

Набери доста цветя от диви лози, които изсуши на слънце и го скътай в една платнена торбичка, и когато наливаш новото вино, пусни в него от тези цветове, колкото мислиш че стига според исканията ти. Същото действие прави то и на старо вино, но тогаз иска да туриш цветята в торбичка, да я вържеш с връвчица тъй, щото като вържеш на връвчицата камъче и го спуснеш, да падне на дъното на бъчовката, а торбичката с цветята да дойде на средата на бъчовката, и за по-вярно ако искаш за десетина дена, изваждай всякой ден торбичката с цветовете, та я истисквай над виното и пак я пушай, и най-после извади и замажи пак виното добре. Някои турят този цвят още когато ся тълпе гроздето.

Някои пак за подмирисване на виното берат цветето енчец, което берат по Еньовден (24 юни) и правят с него също както с цветовете на дивите лози.

¹ Виж по въпроса : Н. Драгова, Готварската книга-компонент на градската култура през Българското възрождане, в: сб. “Възрожденски текст”, 2000г.